

معدن

شنبه

- ۲۷ آذر ۱۴۰۰
- ۱۳ جمادی‌الاول ۱۴۴۲
- ۱۸ دسامبر ۲۰۲۱
- سال چهارم • شماره ۷۴۹

روزی خط خیر

افزایش ۱۲۸ درصدی فروش کگل در ۸ ماه

فروش شرکت معدنی و صنعتی گل گهر (کگل) در هشت ماهه سال مالی منتهی به ۱۴۰۰/۱۱۲/۲۹ به ۱۴۰۰ درصدی نسبت به مدت مشابه در سال قبل به ۲۲۵،۳۹۰،۳۴۰ میلیون ریال رسید. به گزارش ماین نیوز، همچنین فروش کگل در آبان ماه ۱۴۰۰ با افزایش ۱۳۱ درصدی نسبت به مدت مشابه در سال قبل به ۴۶،۲۵۸،۸۷۴ میلیون ریال رسید.

میزان تولید شرکت معدنی و صنعتی گل گهر در هشت ماهه ۱۴۰۰ ه شرح زیر بود:
گندله ریزدانه، ۷۹۰،۳۰۳ تن، کنسانتره سنگ آهن، ۱۰،۵۷۴،۷۹۰ تن، گندله، ۸۱،۶۷،۱۲۴ تن.

افزایش ۲ میلیون تن حجم فعالیت معدنی سنگان خواف

مدیر مجتمع سنگ‌آهن سنگان خواف گفت: با ورود ۴۰ دستگاه کامیون ۶۵ تنی تراک و پنج دستگاه بیل مکانیکی پرقدرت، حجم فعالیت‌های معدنی این مجتمع از ۴.۵ میلیون تن در ماه به ۶.۵ میلیون تن افزایش یافت.

به گزارش ایرنا، حسن جعفری افزود: با ورود سری جدید ماشین‌آلات معدنی به این مجتمع سنگ آهن سنگان، توان و حجم معدن کاری در این منطقه ۲ میلیون تن در ماه افزایش پیدا کرده است.

وی ادامه داد: این اقدام به منظور افزایش کمی و کیفی میزان اس‌تخراج سنگن آهن و باطله برداری، تجهیز کامل ماشین‌آلات و تضمین تامین خوراک کارخانه‌های کنسانتره و گندله در منطقه، وارد مجتمع سنگان شده است.

مدیر مجتمع سنگ آهن سنگان خواف گفت: تا پایان سال پنج دستگاه کامیون تراک معدنی و سه دستگاه بیل مکانیکی پرقدرت دیگر نیز برای افزایش حجم فعالیت معدن کاری منطقه، تامین و وارد این مجتمع می‌شود.

وی اظهارکرد: ۸.۷ میلیون تن سنگ‌آهن و ۱۲ میلیون و ۷۰۰ هزار تن باطله‌برداری در نیمه نخست امسال توسط شرکت‌های معدنی و پیمانکاران در مجتمع سنگان خواف برداشت شده است. جعفری گفت: میزان تحویل کلوخه سنگ آهن این مجموعه به سرمایه‌گذاران در مدت یاد شده ۴.۸ میلیون تن بوده است. مدیر مجتمع سنگ آهن سنگان خواف پیش از این به خبرنگار ایرنا گفته بود که میزان استخراج سالانه سنگ‌آهن از این منطقه معدنی از حدود سه میلیون و ۱۵۲ هزار تن در سال ۱۳۹۲ با رشدی چشمگیر به ۱۳ میلیون و ۱۶۴ هزار تن در امسال افزایش یافته است.
مجتمع سنگ‌آهن سنگان خواف به عنوان یکی از ۱۰ معدن بزرگ سنگ‌آهن در جهان و تامین‌کننده خوراک اولیه برای تولید ۱۷.۵ میلیون تن کنسانتره، ۱۵ میلیون تن گندله و پنج میلیون تن سنگ‌آهن در ایران است. مجموعه کانسارهای سنگان با ۳۰ درصد ذخایر سنگ‌آهن کشور در گستره‌ای به طول ۲۲ کیلومتر و عرض ۱۰ کیلومتر در ۳۰۰ کیلومتری جنوب شرقی مشهد، ۴۰ کیلومتری جنوب شرقی شهر خواف و ۱۸ کیلومتری شمال شرقی سنگان در جنوب شرقی خراسان رضوی و نزدیک مرز افغانستان قرار دارد.
بارزترین ویژگی‌های این معدن سنگ‌آهن امکان فعالیت‌های معدنکاری در طول ۱۲ ماه سال، وجود ماده معدنی در سطح زمین، کاهش هزینه‌های استخراج و معدنکاری و وجود عناصر نادر خاکی است که با مشارکت بخش دولتی و سازمان توسعه و نوسازی صنایع و معادن ایران (ایمیدرو)، فولاد سنگان، مجموعه اپال پارسیان، شرکت فراگیر توسعه سناباد و تعدادی دیگر از شرکت‌های بزرگ معدنی ایران الگوی موفق سرمایه‌گذاری و نمونه بسیار خوبی برای سایر نقاط کشور است.

دسترسی به محل کانسارهای سنگ‌آهن سنگان از ۲ مسیر آسفالت‌ه مشهد، تربت‌حیدریه، خواف، سنگان و مشهد، فریمان، تربت‌جام، تایباد و سنگان امکان‌پذیر بوده و معادن سنگ آهن در ۱۸ کیلومتری سنگان از طریق جاده اختصاصی آسفالت‌ه با سنگان، خواف و تایباد در ارتباط است و خط آهن سراسری که از تربت‌حیدریه به سوی هرات در افغانستان در حال احداث می‌باشد از جنوب سایت معدن سنگان عبور می‌کند. مرکز شهرستان ۱۵۰ هزار نفری خواف با ۱۲۳ کیلومتر مرز مشترک با کشور افغانستان در فاصله ۲۸۷ کیلومتری جنوب شرقی مشهد واقع است.

افغانستان برای سرمایه‌گذاری معدنی ارچیت دارد

توضیح داد: اگر بنا باشد که این واردات از کشورهای CIS باشد با اینکه عملی است، اما ما مشکلی را در شمال شرق کشور برای تامین سنگ آهن نداریم. چراکه معادن سنگ آهن کشور در این منطقه مواد اولیه کارخانه‌های فرآوری سنگ‌آهن را تامین می‌کنند. ما باید برای صادرات به فکر تامین سنگ آهن باشیم که می‌تواند از طریق دریایی به‌دست ما برسد. وی در ادامه با اشاره به معادن افغانستان و ارجح دانستن این کشور نسبت به کشورهای مورد اشاره گفت: یکی از کشورهایی که به ما نزدیک است و ظرفیت معدنی بسیار بالایی دارد، افغانستان است. افغانستان به آب هم دسترسی

۲۷ میلیون تن فولادی که داریم، با چشم‌انداز ۵۵ میلیون تن تولید حدود ۱۸ میلیون تن را باید صادر کنیم.

وی افزود: اگر بخواهیم به این هدف برسیم باید در سواحل جنوبی و در کنار آب کارخانه‌های فولاد را ایجاد کنیم. این موضوع چند دلیل عمده دارد اول اینکه بتوانند محصول خود را بفروشند و هزینه‌های حمل‌ونقل کمتری را بپردازند، دلیل دوم این است که مواد اولیه خود را که سنگ آهن است بتوانند از دیگر کشورها با کمترین هزینه تامین کنند و سوم اینکه آب خود را تامین کنند. در نتیجه ما نیازمند واردات سنگ آهن در آینده خواهیم بود. این عضو اتاق بازرگانی ایران

یک عضو اتاق بازرگانی ایران اظهار کرد: افغانستان می‌تواند مواد اولیه ما را تامین کند و ما در داخل کشور فرآوری کنیم و با توجه به دسترسی که به آب‌های گرم داریم بتوانیم آن را صادر کنیم. به گزارش ایلنا، بهرام شکوری در مورد خبر منتشر شده از وزارت صنعت، معدن و تجارت مبنی بر واردات سنگ آهن و دیگر مواد اولیه معدنی از سه کشور قزاقستان، ونزوئلا و پاکستان در قبال صادرات به این کشورها اظهار کرد: طبیعتاً اگر ما در آینده بخواهیم چشم‌انداز تولید ۵۵ میلیون تن فولاد را داشته باشیم باید یک بخش عمده‌ای از توسعه را به سواحل جنوبی منتقل کنیم. با مصرف داخلی

موضوع واگذاری معادن و مجوزها از طریق بازار سرمایه در بودجه ۱۴۰۱ بررسی شد

نگاه غیر تخصصی دولت به معدن

ملیکا انصاری

یکشنبه ۲۱ آذر، دولت سیزدهم لایحه بودجه ۱۴۰۱ را به بهارستان تحویل داد. موارد مختلفی در این لایحه حاکی از موافقت دولت با تغییر ساختار اقتصادی است. در زمینه فعالیت معادن نیز واگذاری معادن از راه بورس مهم‌ترین موضوعی بود که به چشم آمد. براساس این ماده، دولت وزارت صنعت، معدن و تجارت را مجاز دانسته تا برای واگذاری مجوزها و معادن از طریق بازار سرمایه اقدام کند؛ خبری کوتاه و تک‌خطی، بدون هیچ توضیح، پیشوند یا پسوندی که شرایط این اقدام را شرح داده باشد. در نگاه نخست این‌گونه تعبیر می‌شود که افراد با هر شرایطی و تنها در صورت دارا بودن منابع مالی مناسب می‌توانند وارد فعالیت‌های معدنی شوند و معادن و مجوزهای مربوط که جزوی از انفال عمومی به شمار می‌روند، در اختیار آنها قرار گیرد؛ این یعنی کاهش تخصص‌گرایی در معدنکاری و ارجحیت صلاحیت مالی بر دیگر موارد.

درباره پیامدهای این لایحه بودجه و تصمیم شائبه‌برانگیز دولت، «روزگارمعدن» با کارشناسان و فعالان معدنی گفت‌وگو کرد که شرح آن را در ادامه می‌خوانید:

شهرام شریعتی، فعال معدنی در گفت‌وگو با «روزگارمعدن» ضمن اشاره به پرسش‌برانگیز بودن ماده عنوان‌شده در لایحه بودجه ۱۴۰۱ مبنی‌بر واگذاری مجوز و معادن از طریق بورس، به شبهات این موضوع اشاره کرد و گفت: در وهله نخست باید بررسی شود چه مجوزهایی و در چه شرایطی به وارد فرایند واگذاری خواهند شد. فروش سهام یا واگذاری مجوز فعالیت معدنی معادن بزرگ‌مقیاس و دولتی رخ نداده و این تصمیم معدن کوچک‌مقیاس بخش خصوصی را هدف قرار داده است.

اما باید تاکید کرد مجوز بخش خصوصی نمی‌تواند به فروش برسد. براساس ماده ۲۰ و ۲۱ قانون معادن، واگذاری مجوز بخش خصوصی با روند بورکراسی پیچیده همراه است. ابتدا باید صاحب مجوز، از فعالیت بر پهنه معدنی اشاره‌شده خلع، سپس مجوز از طریق مزایده به فرد دیگری واگذار شود. این فعال معدنی ادامه داد: از دیگر سئوال‌ات مهم، نوع فرایند واگذاری بوده که شبیه فروش معادن است. معادن جزو املاک تملیکی نیستند و جزو انفال عمومی به شمار می‌روند؛ بنابراین نمی‌توان معادن را چه از طریق بازار سرمایه و چه روش‌های دیگر به فروش رساند. همچنین بحث واگذاری و فروش مجوزها مطرح شده که این موضوع نیز دارای شائبه‌های فراوان است.

فروش یا واگذاری مجوز فعالیت معدنی مانند فروش مدرک تحصیلی فرد در بازار است؛ بنابراین چنین اتفاقی نیز

آیدین زینال‌زاده، کارشناس و فعال معدنی در گفت‌وگو با «روزگارمعدن» به توضیح دیگر شائبه‌های موضوع واگذاری معادن از طریق بازار سرمایه که در بودجه ۱۴۰۱ مطرح شده، پرداخت و گفت: ماده کوتاهی در لایحه بودجه ۱۴۰۱ از سوی دولت عنوان شده که بدون هیچ توضیحی وزارت صنعت، معدن و تجارت را مجاز دانسته تا برای واگذاری مجوزها و معادن از طریق بازار سرمایه اقدام کند. این اتفاق همواره سئوال‌ات زیادی را به ذهن متبادر می‌کند؛ نخست آنکه آیا مجوزهای صادرشده از سوی وزارت صنعت، معدن و تجارت قابلیت واگذاری در زمینه این لایحه بودجه را دارند؟ از آن مهم‌تر سهم‌های معدنی که در بازار سرمایه هستند، مربوط به مجوزهای صادرشده هستند یا شرکت‌های معدنی؟ آیا مجوزهای اکتشافی قابلیت واگذاری از طریق بازار سرمایه به مردم را دارند؟ ذخایر قطعی کشف‌شده چقدر اعتبار دارند؟ این کارشناس معدنی در ادامه وجود نگاه تخصصی در تصمیم‌سازی‌های بخش معدن را لازم عنوان کرد و گفت: آیا تصمیم‌گیرندگان در زمینه این لایحه بودجه، از دعوای حقوقی ذخایر دروغین، ذخایر بیش از واقعیت و ذخایر کمتر از واقعیت خبر دارند؟ استانداردها و نظارت‌ها بر کشف و تایید ذخایر معدنی اکتشافی تا چه میزان قابل اتکا هستند؟ اگر ذخایر قابل اتکا هستند، چرا باوجود درج در قانون، بانک‌ها از قبول پروانه‌های بهره‌برداری به‌عنوان وثیقه و ضمانت برای اعطای وام به فعالیت‌های معدنی سر‌بازمی‌زنند؟

تصمیم در دسر ساز

امکان‌پذیر نیست.
■ تغییر نگاه دولت و رفع مشکلات
شریعتی در ادامه، وضع قوانین چالش‌آفرین برای معدنکاری را نتیجه رویکرد منفی دولت‌ها در برابر بخش معدن دانست و توضیح داد: مانع‌آفرینی‌های دولتی در چند سال گذشته به دفعات مشاهده شد

اما در ماه‌های اخیر دولت با وضع قوانین متعدد و تاکید بر مسائل مالی (که در عمل به دنبال افزایش مبالغ پرداختی معدنکاران بود)، تعداد این دست‌اندازها را به اوج خود رساند.

اعلام پرداخت ۵ درصد فروش معادن به روستاییان محل معدن از آخرین فشارهای مالی بود که به معدنکاران تحمیل شد چراکه در عمل ذات حقوق پرداختی معادن به دلیل حمایت از ساکنان مناطق معدنی و سایر موارد این‌چنینی بوده و ۵ درصد مبلغی اضافی است که دولت قصد دارد آن را از صاحبان معادن دریافت کند.

شریعتی ادامه داد: از هر زاویه‌ای که به تصمیمات معدنی دولت نگاه شود، مسائل عنوان‌شده غیرمنطقی است و جز فشار بر چرخه فعالیت معادن، ثمره مثبت اقتصادی ندارد. به نظر دولت، فعالان معدنی در حال کسب سود و درآمد فراوان از معادن هستند و از این رو باید با وضع قوانین سختگیرانه‌تر سهم مالی بیشتری از فعالیت معادن اخذ کند. در این صورت مناسب است دولت نظارت‌های خود بر روند بخش معدن را افزایش دهد تا از واقعیت موجود

و اصل چرخه معدنکاری مطلع شود. اگر هم این رویکردهای منفی غیر تخصصی دلیل دیگری دارند نیز باید با کسب اطلاعات بیشتر از بخش معدن، نگاه نهادهای دولتی اصلاح شود.

■ حذف معدنکاری بخش خصوصی

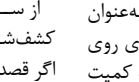
شریعتی در ادامه صحبت‌های خود کوچک شدن بخش خصوصی فعال در معدن را ثمره وضع قوانین نامناسب در این عرصه معرفی کرد و گفت: در سال‌های اخیر دیده شده برخی نهادهای دولتی از مدیریت بخش خصوصی در معادن حمایت کرده‌اند و با تشکیل کنسرسیوم‌های مختلف معدنی سعی در حمایت از فعالان بخش خصوصی داشته‌اند. به‌عنوان مثال، ایمیدرو تلاش‌های مختلفی در این راستا کرده است. اما به‌طور کلی می‌توان گفت تصمیمات دولتی در راستای افزایش فشارها بر بخش خصوصی و فعالیت معادن کوچک‌مقیاس بوده است. این ماده بودجه ۱۴۰۱ که مجوزها و معادن از طریق بازار سرمایه واگذار خواهند شد نیز نوع دیگری از فشار بر معدن کوچک است زیرا واگذاری هیچ‌گاه برای معادن بزرگ‌مقیاسی مانند چادرملو رخ نخواهد داد. معادن کوچک‌مقیاس در این روند واگذاری که فرآیند دقیق آن مشخص نیست، قرار گرفته و اغلب شرکت‌های بزرگ دولتی و غیردولتی متولی آنها خواهند شد. این فعال معدنی افزود: موضوع عنوان‌شده چیزی جز کوچک شدن بخش خصوصی و کاهش قدرت آنها نخواهد بود. از هر زاویه‌ای که

مصطفی‌رضا شاد

شود، امکان‌پذیر نیست.
■ خدمات اجتماعی گسترده معدنکاران
زینال‌زاده وضعیت موجود بخش معدن و ذات معدنکاری را بی‌ثبات توصیف کرد. او بی‌توجهی به مشکلات امروزه بخش معدن را دلیل اصلی تدوین مقررات مختلف نامناسب برشمرد و توضیح داد: پرونده‌های حقوقی متعددی در وزارت صنعت، معدن و تجارت وجود دارد که مربوط به معرفی ذخایر دروغین است. سازمان نظام مهندسی معدن، وزارت صنعت، معدن و تجارت، سازمان‌های تابع و کارشناسان رسمی دادگستری تاکنون نتوانسته‌اند خط‌مشی واحدی برای تایید ذخایر قطعی ایجاد کنند؛ بنابراین هر شخص حقیقی و حقوقی روند مورد نظر خود را در پیش گرفته و به این دلیل سال‌هاست پرونده‌های متعددی در زمینه معرفی ذخایر دروغین هنوز بسته نشده‌اند.

درباره ذخایر دروغین می‌توان گفت برخی کارشناسان حوزه اکتشاف و فعالان این عرصه معتقدند نباید ذخیره کشف‌شده را زیاد معرفی کنند زیرا ممکن است برای آنها در ادامه دردسرساز باشد.
از سوی دیگر، برخی تلاش می‌کنند ذخایر اندک کشف‌شده را بزرگ جلوه دهند. این فعال معدنی ادامه داد: اگر قصد تصمیمات این‌چنینی در حوزه معدن، شریک کردن مردم محلی در منفعت و درآمد معدنکاری است، باید در

مصطفی‌رضا شاد

بازار سرمایه و معادن را با هم تلفیق کند؛ در غیر این صورت، مردم محلی در منفعت و درآمد معدنکاری است، باید در

بته این ماده بودجه ۱۴۰۱ نگاه کنیم، نمی‌توانیم استراتژی تخصصی در آن ببینیم یا دلیل منطقی برای آن عنوان کنیم. فقط نتیجه‌گیری مجموعه فعالیت‌ها و تصمیم‌گیری‌های معدنی دولت (نه تنها دولت فعلی بلکه دولت‌های بر سر کار در چند سال اخیر)، واگذاری معادن کوچک‌مقیاس به شرکت‌های بزرگ معدنی و حذف بخش خصوصی مستقل و فعال در این عرصه است.

■ قوانین صلاحیت آفرین

شریعتی همچنین دارا بودن صلاحیت معدنکاری را سهل‌الوصول معرفی کرد و توضیح داد: برای آغاز فعالیت معدنی، دو صلاحیت فنی-تخصصی و مالی همواره مد نظر است. برای صلاحیت فنی طبق قانون موجود در سازمان نظام مهندسی، یا فرد صاحب پروانه باید صلاحیت فنی داشته باشد یا باید یک فرد صلاحیت‌دار را به‌عنوان مسئول فنی به استخدام گیرد؛ بنابراین با ورود معادن و مجوزها به بورس، حتی اگر افرادی که این موارد به آنها واگذار می‌شود خود معدنکار یا فعال معدنی نباشند، براساس قانون با استخدام یک مسئول فنی به‌راحتی صلاحیت‌دار می‌شوند. در زمینه صلاحیت مالی هم می‌توان گفت افرادی که از طریق بورس معادن مجوزها به آنها واگذار یا به نوعی فروخته می‌شود، اغلب توانایی مالی مناسب برای راه‌اندازی معادن را دارند؛ بنابراین طبق قوانین موجود اغلب افراد می‌توانند صلاحیت‌دار انجام فعالیت معدنی باشند.

ابتدا به خدماتی که فعالان معدنی به مناطق محلی اطراف معدن ارائه می‌دهند اشاره کرد. خدمات اجتماعی معدنکاران از جمله در زمینه آموزش مانند احداث مدرسه و مسجد، خدمات بهداشتی مانند احداث درمانگاه و بیمارستان و خانه بهداشت و کمک به بیمارستان‌ها و... از مجموع کمک‌های خیران در کشور بیشتر است. از این رو، فعالان معدنی همواره به دنبال شریک کردن مردم در درآمدهای معدنی هستند.

از سوی دیگر، باید توجه داشت چرا مفاد قانونی موجود در قانون معادن که مبنی‌بر تخصیص بخشی از حقوق دولتی معادن برای منطقه تحت تأثیر معدنکاری است، به‌دسترسی اجرا نمی‌شود. با اجرای صحیح و کامل متن قانون، ضمن کاهش فشارها بر فعالان معدنی، تمامی مناطق اطراف معادن و همچنین کل اقتصاد کشور از منافع معدنکاری بهره‌مند خواهند شد.

سخن پایانی

اصلاح رویکرد دولت و بکارگیری مشاوران معدنی در تصمیم‌سازی‌های این حوزه می‌تواند ضمن کاهش آسیب‌ها بر بدنه فعالیت معدنی، کشور را در درآمدهای معادن و زنجیره‌های وابسته به آن بهره‌مند سازد. اما وضع قوانین شتاب‌زده با نگاهی سطحی به این قسمت از اقتصاد کشور، بخش معدن را روزبه‌روز کوچک‌تر خواهد کرد.